

УДК 341.171:349.6
DOI <https://doi.org/10.32841/ILA.2020.24.08>

УБЕРМАН В. І.,
кандидат технічних наук,
провідний науковий співробітник лабораторії формування
та регулювання якості вод
ДНУ «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем»

ВАСЬКОВЕЦЬ Л. А.,
кандидат біологічних наук,
професор кафедри безпеки праці і навколишнього середовища
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

ПОНЯТТЄВО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ЛІМІТАЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СКИДАННЯ РЕЧОВИН ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС І УКРАЇНИ

Анотація. У статті виконано порівняльне дослідження поняттєво-категоріального апарату екологічного законодавства ЄС та водного законодавства України, яким утворюється підінститут регулювання скидання забруднювальних речовин (РСЗР) еколого-правового інституту якості вод та її регулювання. Зазначено, що ядро РСЗР містить норми щодо обмеження скидання (емісії) у воду речовин, які надходять із точкових джерел, тобто лімітаційного регулювання. Наголошено, що в європейському екологічному законодавстві (Директива 2000/60/ЄС (ВРД) та Директива № 2010/75/ЄС) до таких обмежень належать граничні значення викидів (виділень, скидів), а у Водному кодексі України (ВКУ) та у Законі України про охорону навколишнього природного середовища – гранично допустимі скиди та ліміти скиду речовин. Аналіз досліджень засвідчив, що для виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань слід гармонізувати базові поняття і термінологію українського водного законодавства з європейськими правовими дефініціями. Стверджується, що важлива роль у гармонізації належить спеціальній науковій термінології та юридичним перекладам, а гармонізацію слід починати з поняттєво-категоріальних засад європейського та українського підінститутів РСЗР у поверхневій воді з точкових джерел. Визначено, що ВРД містить 12, а ВКУ – 10 базових понять відповідних підінститутів РСЗР. У статті запропоновано та використано принцип системного аналізу поширення забруднювального впливу, за яким виділяються шість сегментів поняттєвої сигніфікації, що характеризують окремі ланки у ланцюзі такого впливу. Керуючись зазначеним принципом, досліджено головні поняття-дефініції європейського та українського підінститутів РСЗР, виконано їх змістовне порівняння. Виявлено, що лише 2 базових поняття ВКУ змістовно відповідають поняттям ВРД, а щонайменше 7 базових понять ВРД, найважливішими з яких є «пріоритетні речовини», «стандарт якості довкілля» та «комбінований підхід»,

вимагають першочергової рецепції. Визначено, що важливим невіршеним завданням є створення коректних юридичних перекладів актів європейського законодавства, терміно-логічно узгоджених з українськими правовими та науково-технічними відповідниками.

Ключові слова: екологічне законодавство ЄС, водне законодавство України, імплементація водних директив ЄС, охорона вод, базові категорії та визначення, регулювання емісії речовин, комбінований підхід.

Постановка проблеми. У документі державної екологічної політики України [1, р. 1] серед головних проблем визначено забруднення вод, за впливом на яке перше місце займають «скиди з промислових об'єктів». Боротьба зі скидами речовин включає заходи щодо якості води та поступового припинення скидання неочищених вод, щодо зменшення промислового забруднення, а також зниження рівня забруднення. Передбачено розроблення відповідних законопроектів, нормативно-правових актів та програмних документів, пов'язаних із наближенням законодавства України до права Європейського Союзу, визначених міжнародними зобов'язаннями. Адекватними еколого-правовими засобами зменшення забруднення слід визнати удосконалення інструментів законодавчого впливу на джерела техногенних скидів забруднювальних речовин (ЗР), подібного до європейського екосистемного підходу. Більшість ефективних правових важелів охорони поверхневих вод та забезпечення їхньої якості зосереджено в підінститутах регулювання скидання забруднювальних речовин (РСЗР) еколого-правових інститутів якості вод та її регулювання (ЕПІЯВР) екологічного законодавства ЄС та водного законодавства України [2]. Ядро РСЗР утворюється законодавчими вимогами до обмеження скидання (емісії) у воду хімічних речовин (ХР), які надходять із точкових джерел, тобто **лімітаційним регулюванням**. У головному акті європейського водного законодавства Водній рамковій директиві [3; 4] (ВРД) такими обмеженнями є **граничні значення виділення** [3, преамбула пар. 40, 42] (ГДВ). За базовим українським законом про охорону навколишнього природного середовища [5] (ЗУПОНПС) відповідними обмеженнями, які наведено без визначень, є **гранично допустимі скиди** у навколишнє природне середовище забруднювальних ХР (ст. 33 ЗУПОНПС), що належать до категорії екологічних нормативів, та **ліміти скидів** ЗР (ст. 44 ЗУПОНПС), які включено в економічний механізм охорони довкілля. У ст. 1 Водного Кодексу України [6] (ВКУ) надано визначення **гранично допустимого скиду (ГДС) речовини** та **ліміту скиду ЗР**. Ці два види обмежень мають відповідно наступні розмірності фізичних величин: ГДС – $M \cdot T^{-1}$ (масова витрата, де: M – маса, а T – час), а ліміт скиду – M (маса). ГДС використовується як інструмент оперативного регулювання скидання ЗР. Загальна проблема полягає у створенні в українському водному законодавстві підінституту РСЗР, наближеного до екологічного законодавства ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перші етапи української імплементації європейських правових інструментів охорони та забезпе-

чення якості вод передбачають поступове наближення до ВРД та до загальноєкологічної Директиви № 2010/75/ЄС про промислові викиди [7] (ДПВ). На сучасному етапі імплементації ані ЗУПОНПС, ані ВКУ, ані інші акти українського законодавства *не забезпечують необхідного охоплення та повноти еколого-правових понять*, першочергово потрібних для виконання взятих Україною зобов'язань, а *наявні у водному законодавстві поняття та визначення стосовно охорони вод від забруднення не гармонізовано з європейськими відповідниками* [8, 9]. Значними перепонами на шляху імплементації є відмінність української та європейської науково-технічної термінології й складності перекладів. Більшість проблем виникають через належність законодавчих понять та термінології до конкретних наукових та інженерно-технічних галузей, розвиток яких у державах-членах ЄС та в Україні відбувався різними шляхами й спирався на різну суспільну практику.

Правові дефініції відіграють важливу роль у нормопроектній діяльності, зокрема, під час імплементації законодавства ЄС, яке у своїх загальноєкологічних та секторальних складниках істотно відрізняється від українських відповідників. Проблеми дефініцій розглядалися багатьма дослідниками як з позиції загального юридичного принципу правової визначеності [10, 11], зокрема, у законодавствах держав-членів ЄС, так і в контексті юридичної техніки [12, 13, 14]. У теоретичних дослідженнях вважається, що норми-дефініції належать до категорії норм, що «спрощують правозастосування», а їх відсутність «позбавила би право ясності, ускладнивши процес його застосування» [15, с. 135–136]. Термінологічна лексика утворює окремий напрям досліджень [16]. Нині юридична термінологія сформувалася та виокремилася як розділ правових наук [17]. Особливої уваги вимагає спеціальна наукова правова термінологія, яка широко використовується в екологічному законодавстві і стосується багатьох галузей знань. Проблеми термінології екологічного законодавства досліджувалася харківською школою екологічного права [18], але такі дослідження мали загальний характер. Регулювання скидання речовин, насамперед ЗР, шляхом лімітування базується на спеціальних наукових знаннях щодо властивостей, процесів трансформації та перенесення речовин, емітованих водокористувачами, у приймальній воді (у поверхневих водних об'єктах, у масивах води) та вимагає специфічних понять та термінології.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Ґрунтуючись на виконаному аналізі, слід визнати, що для імплементації екологічного законодавства ЄС пріоритетною невіршеною частиною загальної проблеми створення українського підінституту РСЗР є гармонізація базової термінології європейського та українського водного законодавства.

Цілі статті. Метою статті є дослідження та аналітичне порівняння базових визначень та термінів, якими утворюються поняттєво-категоріальні засади європейського та українського підінститутів РСЗР у поверхневій воді з точкових джерел. До завдань належить наукове обґрунтування

вибору ключових понять для пріоритетної імплементації. Під час розгляду РСЗР сфера базових понять має стосуватися: речовин (хімічних, забруднювальних) та їх властивостей; точкових джерел скидання речовин; екологічного стану поверхневої води під впливом скидання; якості води, цілей, критеріїв та характеристик якості; інструментів правового впливу на скидання речовин. Здійснюючи порівняння, слід керуватися вимогою, зазначеною у пар. (40) преамбули ВРД у перекладі [19]: «Стосовно запобігання та регулювання забруднення водна політика ЄС повинна ґрунтуватися на комбінованому підході, використовуючи регулювання забруднення у його джерелі шляхом встановлення граничних величин емісії та екологічних стандартів якості». До завдань статті належить виділення у водних законодавствах ЄС та України базових понять щодо РСЗР, розгляд питань щодо їх юридичного перекладу, визначення необхідності та обсягу рецепції європейських понять в українське водне законодавство.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність зближення дефінітивної бази українського водного законодавства та екологічного законодавства ЄС накладає жорсткі вимоги до юридичних перекладів. Особливої уваги вимагають погляди на проблеми термінології у водному законодавстві знаних науковців та фахівців [19, 20]. Показовим прикладом розбіжностей розуміння може слугувати визначення головного терміну ВРД “water body” [3, ст. 2(36)], який у [20] перекладається як «водне тіло», у [4] – як «масив води», а у [19] – як «водний об'єкт», і нині немає офіційного перекладу. Найбільш важливим для лімітаційного регулювання скидання речовин є поняття «комбінований підхід», яке ВРД [3, ст. 2(36)] визначає як “the control of discharges and emissions into surface waters”. Це визначення має три українських переклади, які істотно відрізняються за змістом: у [4] – «контроль викидів і виділень у поверхневій воді», у [20] – «контроль скидів та викидів у поверхневій воді», а у [19] – «регулювання скидів і емісій у поверхневій воді». Неприпустимим викривленням слід вважати переклад близького поняття «Emission controls» із ВРД [3, ст. 2(41)], який наведено в українському джерелі [4]: «Засоби контролю за викидами» є засобами контролю, що вимагають обмеження особливих викидів < ... >». Коректним у термінологічному та понятійному сенсі є переклад у [19]: «Регулювання емісії – це регулювання, що вимагає конкретного обмеження емісії < ... >».

Базові концептуально-поняттєві засади підінституту РСЗР екологічного законодавства України встановлено у ЗУПОНПС та ВКУ. У першому джерелі відсутні дефініції понять, але окреслено сфери їх застосування. Поняття щодо використання вод та їх охорони конкретизуються у ВКУ, зокрема, у ст. 1 ВКУ наведено визначення 10 базових термінів (із загальної кількості 72), які за наведеними вище критеріями можна вважати належними РСЗР. Конотації цих термінів здебільшого спираються на операційні ознаки. Правова роль цих понять викладена у відповідних статтях ВКУ. Крім того, деяка кількість понять РСЗР немає чіткої юридичної дефініції,

а визначається за змістом певних статей ВКУ. До таких, зокрема, належать «екологічний потенціал» (ч. 3 ст. 211), «нормативи екологічної безпеки водокористування» (ст. 36), «випуск (скид)» (ст. 49). Важливою негативною особливістю українського водного законодавства є те, що значна кількість понять містяться у підзаконних актах, які порушують поняттєву узгодженість і змістовну єдність українського підінституту РСЗР. Деякі поняття українського підінституту РСЗР містяться у джерелах права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, права на питну воду та у підгалузевих джерелах екологічного законодавства, зокрема фауністичного. Це стосується, наприклад, понять «санітарні норми», «контрольний створ водного об'єкта», «екологічні нормативи», «рибогосподарський водний об'єкт (його частина)», «екологічні нормативи якості води». Така невідповідність створює додаткові проблеми, які вимагають окремого дослідження.

Порівнюючи головні поняття європейського та українського РСЗР, слід визнати, що до головних належать поняття-дефініції, наведені відповідно у ст. 2 ВРД [5] та у ст. 1 ВКУ [6]. Застосований у цій роботі еколого-правовий принцип поняттєвого дослідження ґрунтується на **системному аналізі поширення забруднювального впливу** за структурою ланцюга суб'єктного впливу на стан поверхневої води. Для цього виділяються **сегменти поняттєвої сигніфікації**, які характеризують окремі ланки у зазначеному ланцюзі забруднювального впливу, а саме: **1** – матеріальні джерела (донори) забруднювального впливу (установки та їх скиди, із зворотною водою яких емітуються речовини); **2** – матеріальні агенти (фактори), які чинять забруднювальний вплив (речовини, зокрема, ХР; зворотна вода, яка містить речовини); **3** – матеріальні (середовищні) об'єкти впливу (поверхнева вода поза забруднювальним впливом певного скиду, поверхнева вода всередині зони забруднювального впливу); **4** – екологічні реципієнти забруднювального впливу та інформаційні (якісні та кількісні) показники ступеня такого впливу з їх прив'язкою до часу та до фізичного місця, де характеризується вплив; **5** – правові вимоги, у відповідності до яких здійснюється регулювальний вплив на матеріальні джерела (донорів) та агентів; **6** – інформаційні характеристики, якими визначається вплив на матеріальні джерела (донорів), з прив'язкою до часу та до фізичного місця, де характеризується такий вплив.

Табл. 1 містить головні поняття-дефініції європейського РСЗР за ст. 2 ВРД. У стовпчиках 3–5 позначається належність поняття об'єктам довкілля або частині техногенного середовища (установці або скиду ЗР), яких стосується поняття. У табл. 2 наводяться головні поняття українського РСЗР за ст. 1 ВКУ та відповідна інформація щодо їх сигніфікативної належності. Зміст позначень у трьох останніх стовпчиках збігається з табл. 1. З порівняння даних у табл. 1 та табл. 2 можна бачити, що в європейському РСЗР майже 42% понять-дефініцій стосуються водного середовища, а 58% – зовнішніх техногенних джерел впливу. Такий же розподіл загалом зберігається і в українському РСЗР.

Таблиця 1

Головні поняття-дефініції європейського підінституту РСЗР

Н-р за пор.	Поняття-дефініції РСЗР за перекладом ВРД [4] (номер сегменту поняттєвої сигніфікації)	Частина поверхневої води, якої стосується поняття		Частина техногенного середовища
		*)	**)	
1	2	3	4	5
1	«Стан поверхневої води» є загальним виразом для стану масиву поверхневої води, що визначається його найгіршим рівнем з точки зору екології і хімії. (6)	+	+	-
2	«Добрий стан поверхневої води» означає стан, досягнутий масивом поверхневої води, коли і екологічний, і хімічний стан є, принаймні, «добрими». (6)	+	+	-
3	«Екологічний стан» є виразом якості структури і функціонування водних екосистем, пов'язаних із поверхневими водами, класифікованими згідно з Додатком V. (6)	+	+	-
4	«Добрий хімічний стан поверхневої води» означає хімічний стан, який має відповідати цілям, що їм поставлено перед поверхневими водами з погляду охорони довкілля у статті 4 (1) (а), а саме що масив поверхневої води досяг такого хімічного стану, коли концентрації забруднювачів не перевищують стандартів якості довкілля, встановлених у Додатку IX і відповідно до статті 16 (7), <...>. (6)	+	+	-
5	«Небезпечні речовини» означає речовини або групи речовин, що є токсичними, стійкими і такими, що мають схильність до накопичення у біологічних об'єктах, а також інші речовини або групи речовин, що викликають такий самий рівень занепокоєння. (2)	-	-	+
6	«Речовини, боротьба із забрудненням якими потребує першочергових заходів» означає речовини, визначені згідно зі статтею 16 (2) і перелічені у Додатку X. Серед цих речовин є «небезпечні речовини, боротьба із забрудненням якими потребує першочергових заходів», що означає речовини, визначені відповідно до статті 16 (3) і (6), до яких слід вживати заходів відповідно до статті 16 (1) і (8). (2)	-	-	+
7	«Забруднювач» означає будь-яку речовину, яка може викликати забруднення, зокрема, речовини, перелічені у Додатку VIII. (2)	-	-	+

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
8	«Забруднення» означає пряме чи непряме введення, в результаті діяльності людини, речовин чи тепла у повітря, воду чи землю, які можуть бути небезпечними для здоров'я людей або для якості водних екосистем або наземних екосистем, що безпосередньо залежать від водних екосистем, яке призводить до пошкодження матеріальної власності або до припинення чи погіршення функціонування комунальних служб або інших законних користувачів довкілля. (1)	-	-	+
9	«Стандарт якості довкілля» означає концентрацію окремого забруднювача або групи забруднювачів у воді, осадах чи біоті, що мають бути не перевищеними з метою охорони здоров'я людей і довкілля. (5 або 6)	+	+	-
10	«Комбінований підхід» означає контроль викидів і виділень у поверхневій воді відповідно до підходу, встановленому у статті 10. (5) *	-	-	+
11	«Граничні значення виділення» означає масу, виражену через певні особливі параметри, концентрацію і/або рівень виділення, що їх не можна перевищувати впродовж будь-якого одного або кількох проміжків часу. Граничні значення виділення можуть також бути визначені для певних груп, рядів або категорій речовин, зокрема для тих, що визначені відповідно до статті 16. Граничні значення виділення для речовин звичайно застосовуються у точці, де виділення виходять з установки, причому під час їх дослідження розрідження не береться до уваги. Стосовно непрямих викидів у воду, ефективність підприємства з переробки стічної води може братися до уваги під час визначення граничних значень виділення відповідних установок, за умови, що гарантується еквівалентний рівень охорони довкілля у цілому і що це не призводить до більш високих рівнів забруднення у довкіллі. (5).			
12	«Засоби контролю за викидами» є засобами контролю, що вимагають обмеження особливих викидів, наприклад, граничного значення викиду, або визначають обмеження чи умови, що стосуються дії, природи чи інших характеристик викиду або умов функціонування, які впливають на викиди (5). (Контроль розуміється у сенсі «регулювання»)	-	-	+
Розподіл понять за середовищами		5	5	7

Примітки: *) поза впливом скиду ЗР; **) всередині впливу скиду ЗР

Таблиця 2

Головні поняття українського підінституту РСЗР

Н-р за пор.	Поняття українського РСЗР за ВКУ [6] (номер сегменту поняттєвої сигніфікації)	Частина поверхневої води, якої стосується поняття		Частина техногенного середовища
		*)	**)	
1	вода зворотна (1)	-	-	+
2	вода стічна (1)	-	-	+
3	гранично допустима концентрація (гдк) речовини у воді (6)	+	+	-
4	гранично допустимий скид (гдс) речовини (5)	-	-	+
5	екологічний стан масиву поверхневих вод (6)	+	+	-
6	забруднення вод (1)	-	-	+
7	забруднююча речовина (2 або 6) ***)	-	-	+
8	ліміт скиду забруднюючих речовин (5)	-	-	+
9	хімічний стан масиву поверхневих вод (6)	+	+	-
10	якість води (6)	+	+	-
Розподіл понять за середовищами		4	4	6

Примітки: *) поза впливом скиду ЗР; **) всередині впливу скиду ЗР; ***) релятивне визначення, яке залежить від **привнесення ЗР** у водний об'єкт в результаті господарської діяльності людини

У табл. 3 наводяться розподіли понять РСЗР за сегментами поняттєвої сигніфікації в європейському та в українському водних законодавствах. Такий більш поглиблений аналіз свідчить про **вкрай нерівномірну представленість 6 найважливіших ланок забруднювального впливу в обох поняттєвих апаратах**. Головними особливостями зазначених розподілів є: 1) більша спрямованість понять ВРД на агентів забруднювального впливу та на правові вимоги до регулювального впливу; 2) більша спрямованість понять ВКУ на джерела забруднювального впливу та на їх інформаційні характеристики.

Таблиця 3

Розподіл головних понять РСЗР

Усього понять з	Номер сегменту поняттєвої сигніфікації, кількість та % понять, які належать сегменту:					
	1	2	3	4	5	6
ВРД 12	1 8,3	3 25	- 0	- 0	4 33,3	4 або 5 33,3
ВКУ 10	3 30	1 10	- 0	- 0	2 20	4 або 5 40

Розглядаючи табл. 3, можна дійти висновку, що формальний аналіз не дозволяє виявити глибші та змістовні поняттєві відмінності між обома законодавствами. Результати змістовних порівнянь наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Змістовні порівняння головних понять європейського (за ВРД) та українського (за ВКУ) підінститутів РСЗР

Сегмент поняттєвої сигніфікації	Європейські поняття за ст. 2 ВРД (у перекладі [4])	Українські поняття за ст. 1 ВКУ	Змістова відповідність європейському поняттю
1	–	вода зворотна	–
1	–	вода стічна	–
1	«Забруднення»	забруднення вод	часткова
2 або 6	–	забруднююча речовина *	–
2	«Забруднювач»	–	часткова
2	«Небезпечні речовини»	–	відсутня
2	«Речовини, боротьба із забрудненням якими потребує першочергових заходів»	–	відсутня
5	«Засоби контролю» (у сенсі «регулювання») викидами	–	відсутня
5	«Комбінований підхід»	–	відсутня
5	«Граничні значення виділення»	гранично допустимий скид (ГДС) речовини	існує
5	«Граничні значення виділення»	ліміт скиду забруднюючих речовин	існує
5 або 6	«Стандарт якості довкілля»	–	відсутня
6	«Стан поверхневої води»	–	відсутня
6	–	якість води	–
6	–	гранично допустима концентрація (ГДК) речовини у воді	–
6	«Добрий стан поверхневої води»	–	відсутня
6	«Екологічний стан»	екологічний стан масиву поверхневих вод	часткова
6	–	хімічний стан масиву поверхневих вод	–
6	«Добрий хімічний стан поверхневої води»	–	відсутня

Примітки: * – визначення має релятивний характер, досліджений у [8]

З порівнянь, наведених у табл. 4, впливає таке: 1) 6 базових понять ВРД не мають відбиття (представлення) у ВКУ; 2) 8 базових понять ВКУ змістовно не відповідають поняттям ВРД; 3) 3 базових поняття ВКУ відповідають поняттям ВРД частково; 4) лише 2 базових поняття ВКУ, які стосуються кінцевих інструментів правового регулювання, змістовно відповідають поняттям ВРД. Отже, **імплементация європейського РСЗР у водне законодавство України вимагає рецепції відповідних базових понять ВРД**. До мінімального набору таких понять входять: «Забруднення», «Забруднювач», «Небезпечні речовини», «Речовини, боротьба із забрудненням якими потребує першочергових заходів», «Засоби контролю за викидами» (у сенсі «регулювання»), «Комбінований підхід», «Стандарт якості довкілля».

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті досліджено проблеми гармонізації базових дефінітивних норм європейського та українського водного законодавств, які належать до пріоритетної невирішеної частини загальної проблеми створення українського підінституту РСЗР та імплементации ВРД. Визначено, що ВРД містить 12, а ВКУ – 10 базових понять, підінститутів РСЗР. Аналітичне порівняння базових визначень та термінів, якими утворюються поняттєво-категоріальні засади європейського та українського підінститутів РСЗР у поверхневій воді з точкових джерел, виявило, що лише 2 з 10 базових понять ВКУ змістовно відповідають поняттям ВРД. Інші базові поняття ВРД вимагають рецепції й включення у текст ВКУ. Визначено мінімальний обсяг такої рецепції. Важливим напрямом подальших досліджень має бути створення офіційних юридичних перекладів, термінологічно узгоджених з українськими правовими та науково-технічними відповідниками.

Література:

1. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року (затв. Законом України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення 28.12.2020).
2. Уберман В.І., Васьковець Л.А. Поетапне наближення українського еколого-правового інституту якості вод та її регулювання до законодавства Європейського Союзу. Чап. in book: Legislation of EU countries: history, shortcomings and prospects for the development : Collective monograph. Frankfurt (Oder) : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. P. 334–354. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/304678851.pdf> (дата звернення 28.12.2020).
3. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32000L0060> (дата звернення 28.12.2020).
4. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962#Text (дата звернення 28.12.2020).
5. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення 28.12.2020).

6. Водний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 28.12.2020).
7. Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю) (Нова редакція). URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/%202010_75_%D0%84%D0%A1.pdf (дата звернення 28.12.2020).
8. Уberman В.І., Васьковець Л.А. Проблеми імплементації базових європейських екологічних понять у водне законодавство України. *Юридичний вісник*. 2020. № 1. С. 237–245. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.1617> (дата звернення 28.12.2020).
9. Уberman В.І., Васьковець Л.А. Понятійні відмінності законодавчого регулювання скидання речовин у Європейському Союзі та в Україні. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Сер.: юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70). № 4. С. 84–92. DOI: <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2020.4/14> (дата звернення 28.12.2020).
10. Богачова Л.Л. Принцип правової визначеності в європейському і національному праві (змістовна характеристика). *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 2. С. 1–13.
11. Дашковська О. Правові дефініції як різновид нормативних приписів. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2012. № 3 (70). С. 16–23.
12. Косович В. Правові дефініції як засіб забезпечення створення досконалих нормативно-правових актів України. *Вісник Львівського університету. Сер. юридична*. 2013. Вип. 57. С. 43–52.
13. Хворостянкіна А.В. Дефініції в законодавчих текстах: питання теорії. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6669 (дата звернення 28.12.2020).
14. Беседіна Л.Л. Термінологія та визначення понять в нормативно-правових актах. *Інформація і право*. 2012. № 2(5). С. 39–47.
15. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваїте, 2015. – 392 с.
16. Артикуца Н.В. Юридичне термінознавство в Україні: Сучасний стан, основні напрями та перспективи розвитку. *Термінологічний вісник*. 2019. Вип. 5. С. 6–17.
17. Любченко М.І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Х.: ТОВ «Вид-во права людини», 2015. 280 с.
18. Гетьман А. Термінологія екологічного законодавства: методологічні засади та перспективи уніфікації. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2-3 (33-34). С. 580–592.
19. Водна рамкова директива ЄС 2000/60/ЄС. Основні терміни та їх визначення. EU Water Framework Directive 2000/60/EC. Definitions of Main Terms. К. : 2006. – 240 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : URL: <https://www.twirpx.com/file/1527562/> (дата звернення 28.12.2020).
20. Афанасьєв С. О. та ін. Терміни та визначення водних Директив Європейського Союзу. К.: Інтерсервіс, 2015. 32 с.

Uberman V., Vaskovets L. Conceptual and category apparatus of limitation regulation of substances discharge in EU and Ukraine environmental legislation

Summary. The article deals with a comparative study of the conceptual and categorical apparatus of EU environmental legislation and water legislation of Ukraine, which forms in both legislations a sub-institute of pollutant discharge control (PDR) of the environmental and legal

institute of water quality and its regulation. It is noted that the core of the PDR contains norms to limit the discharges (emissions) into the water of substances coming from point sources, i.e. limiting regulation. It is emphasized that in European environmental legislation (Directive 2000/60/EC (WFD) and Directive № 2010/75/EC) such restrictions include emission (discharge) limit values, and in the Water Code of Ukraine (WCU) and in the Law of Ukraine on environmental protection – maximum allowable discharges and discharge limits. The analysis of recent the researches showed that in order to fulfill Ukraine's international commitments, it is necessary to harmonize the basic concepts and terminology of Ukrainian water legislation with European legal definitions. It is argued that an important role in harmonization belongs to special scientific terminology and legal translations, and harmonization should begin with the conceptual and categorical principles of the European and Ukrainian sub-institutes of the PDR into surface waters from point sources. It is determined that the WFD contains 12, and the WCU – 0 basic concepts in its PDR sub-institutions. The article proposes and uses the principle of system analysis of the spread of polluting effect in which distinguishes six segments of conceptual significance, which characterize the individual links in the chain of such effect. Guided by this principle, the main concepts-definitions of the European and Ukrainian sub-institutions of the PDR are studied, their meaningful comparison is made. It was found that only 2 basic concepts of VKU correspond to the concepts of WFD, and at least 7 basic concepts of WFD, the most important of which are "priority substances", "environmental quality standard" and "combined approach", require priority for their legislative reception. It is determined that an important unsolved task is the creation of correct legal translations of European legislative acts, terminologically consistent with the Ukrainian legal and scientific and technical counterparts.

Key words: EU environmental legislation, water legislation of Ukraine, implementation of EU water directives, water protection, basic categories and definitions, regulation of emissions of substances, combined approach.